

18.11.2021

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palvelusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:ltä lausuntoa otsikkoasiassa. MaRa lausuu asiasta seuraavan.

Rajoitustoimien voimassaolon jatkamisesta 30.6.2022 asti

Valtio on rajoittanut matkailu- ja ravintola-alan sekä tapahtumia järjestävien yritysten liiketoimintaa ankarasti jo 20 kuukautta. Rajoitustoimet tuli purkaa syyskuun alussa hyväksytyn hybridistrategian mukaan, kun 80 prosenttia yli 12-vuotiaasta väestöstä on rokotettu tai kun kaikilla halukkailla on ollut mahdollisuus saada täysi rokotesuoja. Koronarokotukset ovat STM:n 11.11.2021 laatiman ohjauskirjeen mukaan edenneet hyvin, ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan edellä mainittu tavoite 80 prosentin rokotuskattavuudesta saavutettiin 10.11.2021.

Pääministeri Sanna Marin käytti julkisuudessa useita puheenvuoroja, joissa hän toisti rajoitusten purkamisen. Tämä loi toivoa, että alan yrittäjien ja työntekijöiden pitkä piina olisi viimeinkin päättymässä. Näin ei valitettavasti olekaan käynyt. Osa kansalaisista jättää rokotteen vapaaehtoisesti ottamatta. Suuri määrä heistä on sairastanut koronavirustaudin, ja osa heistä on joutunut sairaala- ja tehohoitoon. Ylivoimainen enemmistö sairaala- ja tehohoidossa olevista on rokottamattomia. Sairaala- ja tehohoidon kapasiteetti on kuormittunut.

Ylikuormittumisen estämiseksi valtioneuvosto ja aluehallintovirastot ovat ottaneet rajoituksia käyttöön ja kiristäneet niitä sen sijaan, että rajoituksia olisi hybridistrategian mukaisesti purettu. Rajoitukset ovat kohdistuneet ravintoloihin ja tapahtumia järjestäviin yrityksiin. Myöskään Suomeen matkustamista koskevia rajoituksia ei ole purettu.

Ravintolat ja myös erilaisia tapahtumia järjestävät yritykset ovat voineet toimia ilman rajoituksia ottamalla koronapassi käyttöön. Pääosin koronapassin käyttöönotto on sujunut hyvin. Se on kuitenkin kuormittanut muutenkin henkilöstöpuolelta kärsiviä ravintoloita. Sellaisissa tapahtumissa, joissa yritys tarkastaa asiakkaan pääsylipun, myös koronapassin tarkastaminen on helpompaa ja vähemmän kuormittavaa kuin ravintoloissa, joissa asiakkaat vaihtuvat jatkuvasti eikä ravintolalla ole liiketoimintaideansa takia järjestyksenvalvojia. Kaikkein ikävintä on rokotevastaisten ja koronapassin käyttöä vastustavien asiakkaiden yrittäjiin ja etenkin työntekijöihin kohdistama epäasiallinen, jopa aggressiivinen, käytös asiakaskohtauksissa. Aggressiivista yrittäjiin kohdistuvaa käytöstä ja jopa uhkailua on etenkin sosiaalisessa mediassa. Valtio on pakottanut etenkin ravintola-alan yrittäjät ja työntekijät eturintamaan ottamaan iskut vastaan, jotta rokotevastaiset henkilöt saadaan ottamaan rokote.

Alan yrittäjät ja työntekijät kantavat ne negatiiviset taloudelliset ja henkiset seuraamukset, kun osa kansasta ei ota rokotetta. Tämä ei ole oikeudenmukaista. Rokotekattavuuden nostaminen on välttämätöntä. Rokotteen ottaminen ei ole jokaisen yksityisasia, vaan se on kansalaisvelvollisuus. Tämä on kuitenkin hallituksen ja eduskunnan hoidettava muulla tavalla kuin asettamalla toimialamme yrittäjät ja työntekijät etulinjaan taisteluun rokote- ja koronapassivastaisten kansalaisten kanssa. Vaikuttaa siltä, että valtio katsoo, että kansalaisten oikeus olla ottamatta rokote on enemmän suojeltava oikeushyvä kuin alamme yrittäjien ja työntekijöiden oikeus elinkeino- ja työtuloon sekä sen myötä perheensä elättämiseen.

Perustuslakivaliokunta sekä sosiaali- ja terveysvaliokunta ovat useissa lausunnoissaan ja mietinnöissään korostaneet, että rajoitukset on purettava viipymättä, kun ne eivät ole enää välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. Koronapassia koskevassa hallituksen esityksessä ja valiokuntien siitä antamissa lausunnoissa ja mietinnöissä korostetaan sitä, että koronapassia ei voida käyttää syynä sille, ettei rajoituksia pureta viivytyksettä, kun ne eivät ole välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. Näin on kuitenkin käynyt. Valtioneuvosto ja aluehallintovirastot ovat asettaneet ja asettamassa ankaria rajoituksia, joista yritys pääsee eroon ottamalla käyttöön koronapassin.

Toisaalta yrityksille tulisi antaa mahdollisuus ottaa koronapassi käyttöön vapaaehtoisesti, vaikka rajoituksia ei olisikaan voimassa. Tällainen tarve voi olla esimerkiksi kansainvälisiä tilaisuuksia järjestävillä yrityksillä, joiden ulkomailla toimivat asiakasyrityksensä asettavat henkilökuntansa osallistumisen edellytykseksi sen, että tapahtumajärjestäjä ottaa koronapassin käyttöönsä.

Aluehallintovirastot ovat kiristämässä tapahtumia ja asiakastiloja koskevia rajoituksia. Ne tekevät edelleen rajoitukset summaarisesti ottamatta huomioon asiakastilojen ja kohtaamisten erilaisuutta ja tapahtumajärjestäjien ammattimaisuutta. Tiedossamme ei ole, että esimerkiksi kongressi- ja messukeskuksista tai huvipuistoista olisi lähtenyt liikkeelle koronatartuntaketjuja. Jos niitä on lähtenyt, niiden merkitys on joka tapauksessa olematon kokonaisuus huomioon ottaen. Sama koskee myös ammattimaisesti toimivia lasten sisäleikkipuistoja.

Matkustusrajoitukset ovat aiheuttaneet valtavat taloudelliset tappiot sellaisille yrityksille, joiden liiketoiminta perustuu pääosin ulkomaalaisiin asiakkaisiin. Näitä yrityksiä on eniten pääkaupunkiseudulla ja Pohjois-Suomessa. Toimialoista matkustusrajoituksista ovat kärsineet vakavimmin hotellit, ohjelmapalvelualan yritykset sekä kansainvälisiä kongresseja ja messuja järjestävät yritykset. Erityisesti venäläisten ja aasialaisten matkailijoiden puuttuminen vaikuttaa erittäin kielteisesti matkailualan yrityksiin, jotka eivät pysty korvaamaan heidän puuttumistaan kotimaisilla ja muista ulkomaista tulevilla asiakkailla. TEM:n arvion mukaan Suomen matkailun kokonaiskysynnän menetykset ovat 12–13 miljardia vuosina 2020–2021 verrattuna vuoden 2019 tasoon.

Valtioneuvosto on jälleen eduskunnan tahdon vastaisesti tartuntatautilain 16 c §:n 2 momentin nojalla antamassaan asetuksessa asettanut vihreiden maiden ilmaantuvuusluvun erittäin matalaksi (25) verrattuna Suomen ilmaantuvuuslukuun. MaRa on kannellut päätöksestä.

Ankarat ja pitkäkestoiset rajoitustoimet ovat johtaneet valtavaan työvoimapulaan matkailu- ja ravintola-alalla ja tapahtumia järjestävissä yrityksissä. Työvoimapulasta on jo nyt varmuudella muodostumassa alan kasvun este. EK:n kyselyn mukaan lähes 90 prosenttia matkailu- ja ravintola-alan yrityksistä arvioi, että osaavaa työvoimaa on vähintään melko vaikea löytää. Jokainen päivä, jolloin rajoituksia pidetään yllä, luo työntekijöille epävarmuutta ja johtaa heidän siirtymiseensä muille aloille.

STM esittää ravintola-, matkustus- sekä asiakas- ja osallistujatiloja koskevien rajoitusten ja koronapassin käyttöä vaihtoehtona rajoituksille käsittelevän lainsäädännön voimassaolon jatkamista 30.6.2022 asti.

MaRa

- **vastustaa ensisijaisesti ravintola-, asiakas- ja osallistujatiloja ja matkustamista koskevien rajoitussäännösten voimassaolon jatkamista 31.12.2021 jälkeen.**
- **vastustaa ensisijaisesti koronapassia koskevan lainsäädännön voimassaoloajan jatkamista ravintola-alalla 31.12.2021 jälkeen siten, että koronapassia voidaan käyttää vaihtoehtona ravintolarajoitusten noudattamiselle.**
- **katsoo toissijaisesti, että rajoituksia ja koronapassin käyttöä vaihtoehtona rajoitusten noudattamiselle voidaan jatkaa enintään 28.2.2022 asti, jos se välttämättömyyden ja oikeasuhtaista sillä hetkellä, kun esillä olevaa hallituksen esitystä käsitellään eduskunnassa.**
- **katsoo toissijaisesti, että koronapassilainsäädännön tulee olla voimassa niin kauan kuin hallituksella ja aluehallintovirastoilla on mahdollisuus asettaa rajoitustoimia.**
- **vastustaa koronapassin käytön laajentamista ravintoloissa niin, että sen tulisi olla käytössä koko aukioloajan.**
- **esittää, että hallituksen pitää valmistella nopeasti lainsäädäntö, joka mahdollistaa koronapassin vapaaehtoisen käytön.**

Yksityiskohtaiset kommentit esityksestä

Ravintoloita koskevat rajoitukset

STM esittää, että ravintolarajoituksia koskevan lainsäädännön voimassaolo jatkuisi muuttumattomana 30.6.2022 asti. Lisäksi STM esittää, että ravintolan tulisi käyttää koronapassia koko toiminnan aukioloaikana.

Valtioneuvosto on rajoittanut ravintoloiden toimintaa ankarasti koko koronapandemian ajan muutaman kuukauden ajanjaksoa kesällä 2020 lukuun ottamatta. Valtioneuvosto on asettanut rajoituksia aina ravintoloille riippumatta siitä, missä tartuntaketjujen alku on ollut. Tämän vuoden alussa tartunnat levisivät Suomeen tulleiden ulkomaalaisten rakennus-, telakka- ja muiden työntekijöiden mukana. Tartuntaryppäitä on ollut sen jälkeenkin lukuisia työmailla, joissa on runsaasti ulkomaalaisia työntekijöitä. Tämä oli tilanne, kun hallitus päätti Satakuntaa koskevista ravintolarajoituksista sen takia, että virus levisi akkumateriaalitehtaalla Harjavalloissa ja telakalla Raumalla. Ravintolat ovat olleet rajoitusten kohteena kesäkuussa, kun Kymsote epäonnistui pahasti rajaturvallisuustoimien järjestämisessä. Ravintolat ovat taas rajoitusten kohteena, kun osa kansalaisista ei syystä tai toisesta ota rokotetta.

Valtioneuvosto on asettanut eri maakuntiin ravintolarajoituksia alueen koronakoordinaatioryhmien ja sairaanhoitopiirien pyynnöstä, vaikka niiden koronatilannetta kuvaavista raporteista on voinut päätellä, etteivät ravintolat ole merkittävä tartuntojen lähde. Valtioneuvosto on perustellut rajoituksia THL:n näkemyksellä, jonka mukaan ravintoloiden rajoittaminen voi johtaa tartuntojen vähenemiseen. THL on myös katsonut, että suuri osa altistumisista ja tartunnoista ravintoloissa jää piiloon perustelematta tätä vakuuttavasti. Kun valtioneuvosto on rajoittanut erittäin merkittävällä tavalla elinkeinonharjoittajien elinkeinovapautta ja työntekijöiden oikeutta työhön, rajoitusten tulee perustua todistettuun tietoon eikä arvailuihin ja olettamuksiin.

MaRa käy jäljempänä läpi esimerkkejä siitä, millaisten tietojen varassa valtioneuvosto on asettanut rajoituksia ravintoloille.

Satakunta

Valtioneuvosto päätti 23.9.2021 asettaa Satakunnassa toimiville ravintoloille leviämisvaiheen rajoitukset. Syynä oli lisääntyneet tartunnat Satakunnassa. Tartuntaketjujen lähimpinä olivat akkumateriaalitehdas Harjavallassa ja telakka Raumalla. Hallituksen perustelumuistiossa todetaan, että ”saatujen tietojen mukaan ravintoloissa tapahtuneita jatkotartuntoja ei toistaiseksi ole ollut” Satakunnassa. Siitä huolimatta valtioneuvosto päätti asettaa koko Satakuntaan leviämisvaiheen ravintolarajoitukset.

Pääkaupunkiseutu

Valtioneuvosto päätti 7.10.2021 jatkaa Helsingin ja muun pääkaupunkiseudun rajoituksia. THL:n samana päivänä pitämän koronainfon mukaan ravintoloiden ja yökerhojen osuus kaikista todennäköisistä tai varmoista tartunnoista oli Helsingissä 1,8 prosenttia. Jos otetaan huomioon myös epäillyt tartunnat, ravintoloiden osuus oli 5,4 prosenttia. Siitä huolimatta valtioneuvosto päätti jättää Helsingin ja muun pääkaupunkiseudun leviämisvaiheen ravintolarajoitukset voimaan.

Etelä-Pohjanmaa

Valtioneuvosto päätti 21.10.2021 asettaa Etelä-Pohjanmaalla toimiville ravintoloille leviämisvaiheen rajoitukset. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri tiedotti 18.10.2021, että menneellä viikolla todettiin 142 uutta koronavirustartuntaa. Tartuntojen kokonaismäärä oli silloin 1 866. Tartunnoista suurin osa oli edelleen perhepiirin tartuntoja, mutta tartuntoja tuli myös muista sosiaalisista kontakteista sekä työpaikoilla tai sote-yksiköissä ilmi tulleista tartuntaketjuista. 13 prosenttia tartunnoista tartunnanlähde jäi epäselväksi. Sairastuneista 62 prosenttia oli jo karanteenissa tartunnan tullessa ilmi. Suurin osa tartunnoista todettiin edelleen eri-ikäisillä rokottamattomilla henkilöillä. Ravintoloita ei mainita tiedotteessa lainkaan. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri julkaisi 19.10.2021 luettelon julkisista paikoista, joissa kansalaiset ovat voineet altistua koronavirukselle viimeisen kymmenen päivän aikana. Tällaisia paikkoja oli 45. Niistä vain kolme oli ravintoloita. Siitä huolimatta valtioneuvosto asetti Etelä-Pohjanmaalle leviämisvaiheen ravintolarajoitukset.

Kymenlaakso

Valtioneuvosto päätti 4.11.2021 asettaa Kymenlaaksossa toimiville ravintoloille leviämismuutoksen rajoitukset. Kymenlaakson alueellinen koronakoordinaatioryhmä totesi seuraavan: ”Yleisimmät tartunnanlähteet ovat sama talous (20,1 prosenttia), muu lähipiiri (12,2 prosenttia) ja ulkomaat (10,4 prosenttia). Yksityistilaisuudet ovat tartunnanlähteenä nousussa (9,1 prosenttia).” Koronakoordinaatioryhmä ei mainitse ravintoloita lainkaan yleisempien tartunnanlähteiden joukossa. Siitä huolimatta valtioneuvosto päätti asettaa Kymenlaaksoon leviämismuutoksen rajoitukset.

Todettakoon vielä, että 6.–7.11. viikonloppuna Helsingin Sanomat käsitteli aluehallintovirastojen johtajien kannanottoja rajoitustoimien kiristämiseen. Otsikko oli ”Tehokkain keino on rajoittaa ravintoloiden toimintaa”. Jutussa haastateltu Lounais-Suomen aluehallintoviraston ylijohtaja Leena Räsänen totesi haastattelusta twitterissä seuraavan: ”Nyt on kyllä toimittaja muotoillut otsikon. En ainakaan minä ole noin sanonut. Lounais-Suomessa tartuntojen lähteenä pitkälti työmaat sekä perhe- ja lähipiiri, ei ravintolat”.

Pirkanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kanta-Häme ja Länsi-Pohja

Tampereen yliopistollisen keskussairaalan 9.11. julkaisemien tietojen mukaan suurin osa tartunnoista saadaan edelleen perhepiirissä ja ystävien kesken. Oulun kaupungin 9.11. ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin 12.11. julkaisemien tietojen mukaan tartuntalähteissä korostuvat perheen sisäiset, yksityistilaisuuksien ja työpaikkojen tartunnat. Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin mukaan alueella on todettu ravintolalähtöisiä tartuntaketjuja, jotka ovat johtaneet myös sairaalahoitoon. Tarkempaa selvitystä siitä, kuinka monta tartuntaa on lähtöisin ravintoloista, ei ole saatavissa julkisista lähteistä. Kuusamossa tartuntoja tapahtuu lähinnä lasten joukossa, eikä ravintoloihin ole liitetty tartuntoja 12.11. Kuusamon epidemian torjunnasta vastuussa olevilta lääkäreiltä saamamme tiedon mukaan.

MaRa toteaa, että käytettävissä olevien julkisten tietolähteiden perusteella ravintolat eivät ole merkittäviä tartunnanlähteitä. Tartuntamäärät ovat olleet viikkokaudet alhaisia myös alueilla, joissa ravintoloiden toimintaa ei käytännössä rajoiteta. Ravintoloiden toiminnan rajoittaminen ei ole enää välttämätöntä. Valtioneuvosto rajoittaa päätöksillään merkittävästi elinkeinovapautta, oikeutta työhön sekä yrittäjien, työntekijöiden ja heidän perheensä toimeentuloa. Päätökset eivät voi perustua arvioihin tartuntojen määrästä ravintoloissa, vaan todennettuun tietoon. Tämä on välttämätöntä yrittäjien ja työntekijöiden oikeusturvan kannalta. Ravintolarajoitusten jatkaminen 31.12.2021 jälkeen ei ole välttämätöntä eikä oikeasuhtaista ottaen huomioon vuoden vaihteessa jo lähes 22 kuukautta jatkuneiden rajoitusten erittäin vahingolliset seuraukset ravintola-alan yrittäjille ja työntekijöille.

MaRa katsoo, että ravintoloita koskevista yleisistä hygieniavelvoitteista voidaan säätää 58 a §:n 1 momentin mukaisesti myös 31.12.2021 jälkeen.

Esityksen 58 i §:n 2 momenttiin 3 ehdotetun muutoksen mukaan ravintolayrityksen tulisi edellyttää koronapassia sen aukioloaikana. Perusteluna esityksessä käytetään THL:n näkemystä, jonka mukaan, jos koronapassia käytetään ravitsemisliikkeissä vain osan aikaa,

todistuksen tavoitteena ollut tartuntariskien vähentäminen ei toteudu, vaan nämä käytännöt saattavat jopa lisätä riskejä.

Esityksestä ei käy ilmi, millaiseen tosiasia-aineistoon THL:n näkemys perustuu vai perustuuko se vain arvailuihin. THL:n näkemys ei ole myöskään sopusoinnussa koronapassijärjestelmän toiminnan kanssa. Järjestelmän tavoitteena on nimenomaan rajoituksista vapautuminen. Ravintolayritys voi nykyisin ja myös esityksen mukaan valita, ottaako se käyttöön koronapassin vai ei. Jos ravintola ei ota koronapassia lainkaan käyttöön, rokotamattomat asiakkaat voivat tulla ravintolaan kulloinkin voimassa olevien rajoitusten mukaisesti. Jos ravintola päättää, että se ottaa käyttöön koronapassin esimerkiksi klo 24.00, kun anniskelu loppuu ilman koronapassin käyttöönottoa, tilanne ei heikkene millään tavalla verrattuna tilanteeseen, että ravintola olisi päättänyt olla käyttämättä koronapassia ja toimii kulloinkin voimassa olevien rajoitusten mukaan eli esimerkkitapauksessa sulkisi ravintolan klo 24.00. Ainoa ero on siinä, että edellyttämällä koronapassia asiakkailta klo 24 jälkeen, ravintola voi jatkaa aukioloaan ja tarjota työntekijöilleen työtunteja. THL:n näkemys siitä, että käytäntö ottaa koronapassi käyttöön kesken aukiolon saattaisi jopa lisätä riskejä, ei perustu tosiasioihin.

MaRa on kysynyt jäsenyrityksiltään, miten ehdotettu muutos vaikuttaisi niiden halukkuuteen ottaa koronapassi käyttöön. Kyselyn otos on sen verran pieni, ettei siitä voida tehdä varmoja johtopäätöksiä siitä, miten ravintolat toimisivat. Osa ravintoloista jatkaisi koronapassin käyttöä ja edellyttäisi sitä koko aukioloajan. Ongelmallisia tilanteita syntyisi useita. Ongelmia syntyisi esimerkiksi hotellien ravintoloissa, joissa ensin tarjotaan aamupalaa, sen jälkeen lounasta ja illallista ja sitten ravintola muuttuu yöravintolaksi. Jos hotellin ravintola tarvitsisi tässä tilanteessa koronapassia vain sen takia, että anniskelua voitaisiin jatkaa klo 24 jälkeen ja ravintola olla auki klo 1.00 jälkeen, on hyvin hankalaa, että ravintolan tulisi edellyttää koronapassin käyttöä esimerkiksi hotellin aamiaisasiakkailta. Suomessa aamiaisen sisältyy usein huoneen hintaan. Asiakkaille, erityisesti ulkomaalaisille, olisi varmasti pettymys, etteivät he voi nauttia huonehintaan sisältyvää aamiaista, jollei heillä ole Suomen lainsäädännön edellytykset täyttävää koronapassia. Kun vielä otetaan huomioon, että aamiais-, lounas- ja illallistoiminta on THL:nkin mukaan vähäriskistä ruokaravintolatoimintaa, muutosesityksen tarkoituksenmukaisuus on erittäin kyseenalainen ja ongelmallinen.

Osa ravintoloista, jotka käyttävät nykyään koronapassia rajoitusten purkamisessa, lopettaisi koronapassin käytön kokonaan ja noudattaisi pakotettuna mieluummin kulloinkin voimassa olevia rajoituksia. Tämä ei parantaisi millään tavalla koronatilannetta, mutta heikentäisi yritysten mahdollisuutta selvittää koronakriisistä ja vähentäisi työntekijöille annettavia tunteja.

Hallituksen esityksessä todetaan, että ehdotuksen tarkoituksena on suojella erityisesti rokottamattomia henkilöitä nykytilannetta tehokkaammin ihmisjoukoissa leviäviltä tartunnoilta.

Perustelu ei ole totuudenmukainen. Esityksen tarkoituksena on estää asiakkaiden pääseminen ravintoloihin ilman koronapassia ja siten se on yritys pakottaa kansalaiset hankkimaan rokotus. Tavoite kansalaisten rokotamisesta on erittäin kannatettava, mutta keino käyttää ravintoloita välikappaleena, ei ole kohtuullinen yrittäjien ja työntekijöiden

kannalta. Rokottamattomat kansalaiset voivat liikkua varsin vapaasti muissa asiakastiloissa kuin ravintoloissa.

Jopa THL on luokitellut riskipotentialin arviointitaulukossa ruokaravintolat vähäisen riskin tiloiksi. Siitä huolimatta valtioneuvosto on asettanut leviämisaalueilla myös ruokaravintoloille ankarat rajoitustoimet. Esillä olevassa esityksessä eikä asetuksissa, joilla valtioneuvosto on asettanut tietyille alueelle ankarat rajoitukset, ei ole millään tavalla perusteltu sitä, miksi ruokaravintoloita koskevat rajoitukset ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, kuten tartuntatautilaki edellyttää.

Mahdollisuus asettaa ankarat rajoitukset yöravintolatoimintaan johtaa osaltaan siihen, että yöjuhliminen siirtyy ravintoloista koteihin ja muihin yksityistiloihin, joissa ei ole kunnollista ilmastointia ja joissa ei tarvitse noudattaa koronalainsäädäntöä lainkaan. Alueellisten koronakoordinaatioryhmien ja sairaanhoitopiirien tilannekatsauksista käy hyvin ilmi yksityisten juhlatilojen merkittävä osuus tartuntojen lähteenä. Valtioneuvosto on ummistanut silmänsä tältä koko koronapandemian ajan.

MaRa

- **vastustaa 58 i §:n 2 momenttiin ehdotettua lisäystä siitä, että koronapassin olisi oltava käytössä koko aukioloajan. Esitys ei paranna koronaviruksen torjunnan tilannetta ravintoloissa, koska ravintola voi jättää ottamatta koronapassin käyttöönsä ja toimia vallitsevien rajoitusten mukaan. Osa ravintoloista siirtyisi käyttämään koronapassia koko aukioloajan osassa viikkoa, mutta osa luopuisi sen käytöstä kokonaan. Viimeksi mainittu heikentäisi yritysten mahdollisuutta selvitä koronapandemiasta ja vähentäisi työntekijöille annettavien tuntien määrää.**
- **esittää, että lain 58 a §:ää muutetaan niin, että se rajoittaa valtioneuvoston mahdollisuutta asettaa ruokaravintoloille ankaria rajoituksia. Tämä on välttämättöntä, koska valtioneuvosto on asettanut ruokaravintoloille rajoituksia, jotka eivät ole oikeasuhtaisia verrattuna muihin THL:n vähäriskiksi tiloiksi luokiteltuihin asiakastiloihin.**

Matkustamista koskevat rajoitukset

Lain 16 a §:n 2 momentissa säädetään, että jos matkustajalla on mukanaan todistus hänelle enintään 72 tuntia ennen Suomeen saapumista tehdyn covid-19-testin negatiivisesta tuloksesta, hänen on osallistuttava 16 d §:ssä tarkoitettuun covid-19-testiin.

Vaatus toisesta testistä ei ole välttämätön tilanteessa, jossa rokotesuoja on Suomessa kattava lain tullessa voimaan 1.1.2022. Kaikilla rokotuksen ottamiseen halukkailla on ollut jo lokakuussa mahdollisuus saada täysi rokotesuoja. Toisen testin vaatimusta ei voida ylläpitää niitä henkilöitä varten, jotka ilman lääketieteellistä syytä vapaaehtoisesti jättävät rokotteen ottamatta. Jopa THL katsoi voimassa olevaa lakia säädettäessä lokakuun alussa, ettei toisen testin vaatiminen 72–120 tunnin päästä ole enää välttämätön.

MaRa katsoo, että säännöksestä tulee poistaa vaatimus toiseen testiin osallistumisesta Suomessa.

Lain 16 g §:n 1 momentissa säädetään hyväksyttävistä todistuksista.

Venäjä on Suomen matkailun kannalta tärkein matkailun lähtömaa. On todennäköistä, että Venäjä on Suomelle tärkeämpi matkailun lähtömaa kuin millekään muulle EU:n jäsenvaltiolle. Venäläisten Suomeen jättämä matkailutulo oli 632 miljoonaa euroa vuonna 2019.

Nyt voimassa olevien rajoitusten mukaan Venäjältä ei pääse käytännössä Suomeen liikematkalle tai vapaa-ajanmatkalle. Ilmeisesti Sputnik -rokotteen hyväksyminen hyväksytyksi rokotteeksi on EU:ssa vieläkin kesken. THL esitti matkustusrajoituksia koskevaa lakiesitystä edellisen kerran eduskunnassa käsiteltäessä, että se pitää Sputnik rokotetta niin turvallisena, että se voitaisiin hyväksyä turvalliseksi rokotteeksi Suomeen saavuttaessa. Vapaa-ajanmatkailija tai liikematkailija voisi tulla Suomeen kahdella Sputnik-rokotteella ja luotettavalla todistuksella niiden saamisesta.

MaRa esittää, että kaksi Sputnik-rokotetta saanut ja siitä luotettavan todistuksen esittävä pääsisi Suomeen liikematkalle tai vapaa-ajanmatkalle.

Asiakas- ja osallistujatiloja koskevat rajoitukset

Lain 58 g §:n 4 momentissa sulkulistalla on useita sellaisia MaRan edustamien toimialojen yritysten hallinnassa olevia asiakastiloja ja paikkoja, joiden ei voida katsoa muodostavan erityistä riskiä koronaviruksen leviämiseksi.

Toimenpiteiden oikeasuhtaisuus ja välttämättömyys edellyttävät myös sitä, että tilojen sulkemista koskevat päätökset kohdistetaan vain tiloihin, joissa on erityinen riski taudin tarttumiseen ja on ilmeistä, että muut toimenpiteet eivät ole riittäviä. Tämä tarkoittaa sitä, että useimmissa tapauksissa voidaan sulkea erityisen riskialttiita tiloja koko alueen tai tilan sulkemisen sijaan.

MaRa katsoo, että jos tartuntatautilain asiakastiloja koskevia säännösten voimassaoloaika jatketaan, kylpylöiden allastilat ja pukuhuonetilat, huvi- ja teemapuistot ja eläintarhojen sisätilat sekä sisäleikkipuistot on poistettava 58 d §:ssä mainituista tiloista, jotka voitaisiin sulkea. Näiden tilojen sulkemista ei voida pitää välttämättömänä eikä oikeasuhtaisena toimenä koronaviruksen hallitsemattoman leviämisen ehkäisemiseksi. Niissä ei ole ollut todennettuja koronatartuntoja epidemian aikana. Pyydämme STM:ltä kirjoittamaan avoimesti, kuinka paljon todennettuja ja todennäköisiä tartuntoja on lähtenyt liikkeelle edellä mainituista asiakastiloista.

THL:n riskipotentiaalin taulukossa vähäriskisinä tiloina mainitaan muun muassa yleiset saunat ja uimahallien, maa-uimaloiden, kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä yhteydessä olevat pukuhuonetilat sekä sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaidat. Vähäisen riskin tiloina mainitaan myös huvi- ja teemapuistojen, tivolien sekä eläintarhojen sisätilat. Tästä huolimatta ne voitaisiin sulkea lain 58 g §:n nojalla erittäin riskialttiina tiloina.

Kylpylöiden allastilat ja pukuhuonetilat

Koronaepidemia on vaikuttanut erittäin voimakkaasti kylpylöihin, koska asiakasmäärät ovat vähentyneet. Näin on tapahtunut siitä huolimatta, että kylpylöiden allasosastoilla ei

tiedetä tapahtuneen tartuntoja. Uima-allasvesissä käytetään aina desinfiointikemikaalina klooriyhdisteitä, joiden ansiosta virukset tuhoutuvat nopeasti uima-allasveteen joutuesaan.

Kylpylät ovat tehostaneet koronapandemian aikana hygieni- ja siivouskäytänteitään ja turvallisen kylpyläasioinnin varmistamiseksi. Asiakkaita muistutetaan, että sairaana ei saa tulla kylpylään. Kylpylät muistuttavat osana omavalvontaansa asiakkaita riittävän etäisyyden ylläpitämisestä suihkutiloissa, saunoissa ja allasalueilla ja vesihierontapisteillä. Pukuhuonetilojen väljyydestä pidetään myös huolta. Pienissä altaissa (esimerkiksi porealtaat) rajoitetaan samaan aikaan altaassa olevien henkilöiden määrää. Kylpylöissä on paikalla valvojia, jotka seuraavat, että ohjeita noudatetaan eikä tungosta synny.

Kylpylät rajoittavat tarpeen mukaan kylpylätiloissa samaan aikaan oleskelevien asiakkaiden määrää siten, että tungosta ei synny. Asiakasmäärien rajaamiseen ei ole ollut tarvetta, koska kylpylöiden asiakasmäärät ovat asiakkaiden varovaisuuden ja ulkomaisten matkailijoiden puuttuessa romahtaneet normaalista.

Kylpylät tarjoavat palveluitaan terveysturvallisesti koronapandemian aikaan myös kuntoutujille. Kuntoutuspalvelujen tuottamisessa kylpylät noudattavat tarkasti viranomaisohjeita muun muassa hygieniasta ja turvaväleistä.

MaRa toteaa, että kylpylöissä ei ole tapahtunut todennettuja tartuntoja. Kylpylöitä ei voida pitää paikkoina, jotka muodostavat erityisen riskin koronaviruksen leviämiseksi. Ne ovat THL:n riskipotentiaalitaulukossa vähäisen riskin tiloja. Kylpylöiden allastilat ja pukuhuoneet on näin ollen poistettava niistä paikoista, jotka voidaan sulkea 58 g §:n 4 momentin nojalla.

Huvi- ja teemapuistot ja eläintarhojen sisätilat

Huvipuistot olivat auki viime kesän rajoitetuin asiakasmäärin. Huvipuistot loivat kattavat omavalvontakäytänteet ja ohjeistukset, joilla ehkäistiin tehokkaasti koronaviruksen leviämistä alueella. Koko koronaepidemian aikana asiakasmääriä rajattiin muun muassa etukäteisvarausjärjestelmällä ja asiakaskapasiteettia rajoittamalla, jolloin huvipuistoissa oli väljempää ja turvaetäisyyksiä pystyttiin noudattamaan.

Asiakkaiden turvaohjeita täydennettiin hygieniaoheilla, joissa muistutetaan siitä, että puistoon voi tulla vain terveenä, käsihygieniasta tuli huolehtia ja muihin kuin omaan seurueeseen kuuluiin jäseniin tuli pitää riittävä etäisyys. Huvipuistoissa otettiin käyttöön myös tehostettuja hygieniatoimenpiteitä, esimerkiksi pintojen desinfiointia ja siivousvuoroja lisättiin normaalista. Riittävästä turvaväleistä muistutettiin turvavälimerkinnoilla ja kuulutuksilla. Turvavälit huomioitiin myös huvipuistolaitteissa niin, että asiakkaat eivät joutuneet lähekkäin omia seurueita lukuun ottamatta.

Rokotukset ovat edenneet merkittävästi ulkohuvipuistojen avautuessa keväällä 2022. Huvipuistoalueet sijaitsevat ulkoilmassa, joissa tartunnan leviämisen riski on pienempi. Huvipuistoissa ei viime huvipuistokaudella tapahtunut yhtään todennettua tartuntaa.

MaRan jäsenenä on myös seikkailupuistoja, joissa tarjotaan monipuolisia aktiviteetteja lapsille ja aikuisille. Seikkailupuistoja ovat esimerkiksi luontoon rakennetut

kiipeilypuistot. Seikkailupuistot sijaitsevat ulkotiloissa ja ne ottivat kesäkuussa 2020 käyttöönsä huvi- ja elämyspuistojen omavalvontakäytänteet ja ohjeistukset koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi.

Seikkailupuistot sijaitsevat ulkoilmassa, joissa tartunnan leviämisen riski on pienempi. Seikkailupuistoissa ei ole tapahtunut yhtään todennettua tartuntaa.

MaRan jäsenenä on myös eläintarhoja. Tartuntatautilain 58 g §:n nojalla eläintarhojen sisätilat voidaan sulkea. MaRa toteaa, että eläintarhojen alueet ovat laajoja, joten yritykset pystyvät estämään tungoksen syntymisen. Alueelle tulevien henkilöiden määrää voidaan rajoittaa, jos näyttää siltä, että alueelle on tulossa niin paljon ihmisiä, että riittävien turvavälien pitäminen toisiin asiakkaisiin ei olisi mahdollista. Eläintarhojen alue muodostuu suurimmalta osin ulkotiloista, joissa viruksen leviämisen riski on pieni. Eläintarhojen sisätiloissa voidaan omavalvonnalla ja mahdollisesti henkilömäärää rajoittamalla huolehtia siitä, että väljä oleskelu on mahdollista ja turvavälit toteutuvat.

MaRa toteaa, että huvipuistoissa, seikkailupuistoissa ja eläintarhoissa ei ole tapahtunut todennettuja tartuntoja. Ne eivät ole paikkoja, jotka muodostavat erityisen riskin koronaviruksen leviämiseksi. Ne ovat THL:n riskipotentiaalitaulukossa vähäisen riskin tiloja. Huvi- ja teemapuistot ja eläintarhojen sisätilat on näin ollen poistettava niiden asiakastilojen joukosta, jotka voidaan sulkea 58 g §:n 4 momentin nojalla.

MaRa korostaa, että ulkotiloissa toimivien huvi- ja teemapuistojen ja seikkailupuistojen sulkeminen ei voi olla välttämätöntä eikä oikeasuhtaista siitäkään syystä, että ulkotiloja ei koske ehdotuksen mukaan 58 d §:n 4 momentin 1 kohdan lähikontaktin välttäminen.

Sisäleikkipuistot

Koronapandemia on vaikuttanut erittäin voimakkaasti sisäleikkipuistoihin, joiden asiakasmäärät ja liikevaihto ovat romahtaneet. Sisäleikkipuistoissa on otettu käyttöön tehokkaita toimenpiteitä, joilla tartuntariski puistoissa voidaan minimoida ja mahdollistaa turvallinen puistotoiminta myös epidemia-aikana. Sisäleikkipuistojen kosketuspintoja on käsitelty pinnoitteilla, jotka tuhoavat viruksia ja bakteereja. Tehostetut hygieniatoimenpiteet ovat käytössä, esimerkiksi pintojen desinfiointia ja siivousvuoroja lisättiin normaalisti.

Riittävästä turvaväleistä muistutetaan turvavälitarroilla. Koronapandemian aikana asiakasmääriä kontrolloidaan muun muassa etukäteisvarausjärjestelmillä ja asiakaskapasiteettia rajoittamalla, jolloin tiloissa on väljää ja turvaetäisyyksiä voidaan noudattaa. Varausjärjestelmä mahdollistaa myös asiakkaiden tavoittamisen mahdollisissa altistuspauksissa terveysviranomaisten edellyttäessä sitä.

Myös asiakkaiden turvaohjeet on täydennetty hygieniaohjeilla, joissa muistutetaan siitä, että puistoon voi tulla vain terveenä, käsihygieniasta tulee huolehtia ja muihin kuin omaan seurueeseen kuuluviin jäseniin tulee pitää riittävä etäisyys. Edellä mainittuihin toimenpiteisiin on investoitu merkittävästi ja ne on otettu käyttöön, jotta sisäleikkipuistojen toiminta voisi jatkua myös kaikissa epidemiatilanteissa.

MaRa toteaa, että sisäleikkipuistojen kohderyhmään kuuluvat nuorimmat lapset ja lapsiperheet, jotka ikänsä puolesta kuuluvat pienimmän riskin väestöryhmään. Puistot edistävät merkittävästi lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia ja vähentävät perheiden kuormitusta epidemian aikana. Ne eivät ole paikkoja, jotka muodostavat erityisen riskin koronaviruksen leviämiseksi. Ne ovat THL:n riskipotentialitaulukossa vähäisen riskin tiloja. Sisäleikkipuistot on näin ollen poistettava niistä paikoista, jotka voidaan sulkea 58 g §:n 4 momentin nojalla.

Koronapassin käytön jatkaminen

Koronatodistusta voitaisiin käyttää, jos toimintaan tai tilaan kohdistuu tartuntatautilain nojalla määrätty rajoitus. Koronapassin ottaminen käyttöön vapaaehtoisesti ilman että toimintaan tai tilaan kohdistuu rajoituksia, sisältää riskin. Koronapassin vapaaehtoinen riskitön käyttö tulee mahdollistaa nopeasti. Esimerkiksi kansainvälisiin kongresseihin osallistuvat yritykset saattavat edellyttää henkilöstönsä osallistumisen ehtona olevan koronapassin käyttö. Jollei Suomen lainsäädäntö mahdollista tällaista, Suomi menettää kansainvälisiä kongresseja ja muita tapahtumia

MaRa katsoo, että koronatodistusta koskevaa sääntelyä tulee muuttaa siten, että sen käyttö vapaaehtoisesti osana terveysturvallista palvelujen järjestämistä on aina sallittua. Valtioneuvoston on valmisteleva laki kiireellisenä.

Työnantajan oikeus kysyä koronapassin olemassaoloa työntekijöiltään

Tilaisuuksia järjestävät asiakasyritykset ovat alkaneet edellyttää, että esimerkiksi ravintola, kongressi- ja messukeskus edellyttää, että niiden työntekijöillä ja alihankkijoiden työntekijöillä on koronapassi. Jollei näin ole, tilaisuutta ei järjestetä. Jos nämä vaatimukset yleistyvät, se merkitsisi merkittävien tappioiden jatkumista ravintola-, kongressi-, messu- ja kokoustoimialoilla. Tapahtumien peruuntuminen merkitsisi myös tapahtumayritysten työntekijöiden työtuntien vähentymistä. Monissa tilaisuuksissa järjestävissä paikoissa on myös ravintolapalveluja, jolloin myös ravintolatyöntekijöiden tunnit vähenisivät. Nykyisin on jossakin määrin epäselvää, voiko työnantaja kysyä työntekijöiltä koronapassin olemassaoloa. Lainsäädäntö tulisi selkeyttää tältä osin nopeasti.

MaRa katsoo, että valtioneuvoston valmisteleva kiireellisellä aikataululla hallituksen esitys, joka selventää työnantajan oikeutta kysyä työntekijöiltään koronapassin olemassaoloa ja tallettaa tieto siitä.

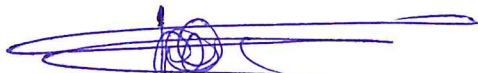
Valtion velvollisuudesta korvata rajoitustoimista aiheutuvia tappiota yrityksille

Eduskunnassa käsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaan yritykset voisivat saada valtiolta korvausta koronapandemian ja rajoitustoimien yrityksille aiheuttamista tappioista. Lakiesityksen mukaan tukijakso päättyisi 30.9.2021.

MaRa katsoo, että

- valtiolla on velvollisuus korvata koronapandemian ja rajoitustoimien yrityksille aiheuttamia tappioita niin kauan kuin valtio poistaa kaikki elinkeinotoiminnan koronapandemiasta aiheutuvat rajoitukset.
- yritykset ovat pitkää jatkuneiden rajoitustoimien takia niin huonossa taloudellisessa tilanteessa, että 30 prosentin liikevaihdon alenemaedellytys tulee alentaa 20 prosenttiin sekä suurten ja keskisuurten yritysten tulee saada oikeudenmukainen korvaus valtion aiheuttamista vahingoista, mikä takia 1,8 miljoonan euron yhteenlaskettujen tukien enimmäismäärä tulee nostaa 10 miljoonaan euroon.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi
toimitusjohtaja

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja